

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 1802 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!
na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (115)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 114.

Chicago, Ill., 16. novembra (November), 1909.

Leto (Vol.) IV.

Zopet strašni ka- pitalistični umor.

**Okrog 400 premogorjev mrtvih,
zadušenih v zamašenem pre-
mogokopu. "Najvarnejši
rov v državi"!**

Grozno in nenasitno žrelo ka-
pitalističnega molcha je zopet ši-
roko zajajalo in pogoltnilo — nad
400 življenj... proletarskih življenj...

Minolo soboto, 13. novembra,
popoldne se je vnel premogov-
rov, ki je last St. Paul Coal Co.,
v Cherry, Ill., sledila je eksplozi-
ja plinov in posledica je bila smrt
okrog 400 delavcev, kateri so bili
tudi čas na delu v premogokopu.
Po poročilu iz Spring Valley-a, ki
je oddaljen štiri milje od Cherry,
je mrtvih 472 premogorjev; od
teh je 460 ostalo v rovu, katerega
so zamašili in zabili, a dvanaest
mož je bilo pa zadušenih, ko so šli
iz površja v jamo, da bi katera
rešili. Iz Bloomingtona pa poroča-
jo, da število mrtvih znaša 380.
Iz med vseh v jami se je rešilo
samo 24 delavcev.

Kako je nastal ogenj, še ni zna-
no. Goreti pa pričelo v drugem
"levlu" v hlevu za mule — vžga-
lo se je seno — in od tam se je
oganj širil navzdol po vseh rovih.
Razum malega števila mož, kateri
so delali pri vrhu in kateri so se
tudi rešili, bila je večina delavcev
v spodnjih rovih in tako se jim ni
bilo mogoče rešiti.

Žrtve so z malimi izjemami
skoro sami inozemci: Slovenci,
Hrvatje, Italijani in Litvinci.
Dasiravno še danes (nedelja),
ko to pišemo, nimamo zanesljivih
podatkov o groznem umoru iz li-
ca mesta od zanesljivih poroče-
valcev, vendar iz prvih poročil v
angleških dnevnikih pribijamo
sledenče:

Goreti je pričelo ob 1 uri po-
poldne in to se je takoj sporočilo
upravi kompanije. Kompanijski
uradniki in delovodje so pa čaka-
li do tretje ure, torej čeli dve
uri, predno so dali stoterim de-
lavcem v jami alarm o ognju! Ako
bi bili bossje takoj, ko je
prišlo goreti, alarmirali delavce
po vseh premogokopu o preteči
nevarnosti, rešili bi se morda bili
vsi delavci do zadnjega moža! Neodpustljiva nevednost, lahko-
miselnost in lakomnost kompani-
je, ktera je v strahu za sveto de-
narno močnjo profita upala, da bo
oganj kontrolirala ne da bi
delavci ustavili svoje delo, je to-
rej odgovorna za smrt vseh 400
premogorjev!

Ko je bil ogenj izven vsake
kontrole in se je dim že pričel ši-
riti po ostalih rovih, ukazala je
kompanija zapreti odmah vse od-
prtine na površju, ktere vodijo v
premogokop. Z gnojem, zemljo in
vredami peska so zamašili in za-
bili vse vhode v jamo in tako
zapečatili grob nad 400 delavci v
globini, kateri so bili brez malega
še vsi živi in bi se jih še veliko
dalo rešiti smrti! Pri vstopu v rov
se je zbralo brez števila nesrečnih
ljudi — mater, žen in otrok, kte-
rih dragi sinovi, soprogi in očetje
so umirali globoko doli pod ze-
mljo za sveti kapitalistični profit
— in ko so sirote videle, da za-
bijajo jamo, zagnale so srce trgajoč
krik in jok... Nesrečne žene so
se vrgle na mostovo, ki je mašilo
vhod, in s silo so jih suvali v stran
Neka Italijanka je vikala: "Ka-
ko bo moj Dominik prišel ven, če
pa zabijate jamo!"... Prizor se
ne da opisati.

Lastniki premogokopa in
državni inšpektorji so nedavno
proglasili rov St. Paul Coal Co.
v Cherry, Ill., kot najmodernejši
(!) in najvarnejši (!) v državi
Illinois!!!

Mrtvo so! — Štiristo naših brat-
ov je zopet dalo svojo edino

lastnino, katero so imeli: — SVO-
JA ŽIVLJENJA na žrtvenik to-
lovajskega kapitalizma!

Mrtvi so! — Mučeniki dela!
Mnogo jih je, katerih imena ne
bodo nikdar znana! V kompanij-
skih knjigah so zaznamovani samo
po številkah — kakor sužnji,
ki nimajo vrednosti!

Na kapitalističnem morišču je
danes že vse tiho in mirno...
Vpepeljena trupla — premogorji
so že rešeni vseh muk in mize-
rije!... Toda kdo bo pa skrbel
zdaj za revne vdove in sirotje v
Cherry, ki so ostale same na sve-
tu? Kdo? Kdo?

Moloh — kapitalizem se ne bri-
ga! — Moloh žre, žre, žre...
Mlini Mamona gnjetejo — mlinič-
jo — in meljejo, meljejo, melje-
jo...

Iz zadnjih poročil vemo, da je
med nesrečneži tudi 11 slovenskih
delavcev, ki spadajo k društvu
Gora št. 45 S. N. P. J.

FRANČIŠEK FERRER.

Srednji vek s svojo inkvizicijo
je zopet oživel v bedni Španiji,
kjer ima katoliška duhovščina
neomejen vpliv na vlado. Zbesne-
la jezuitska maščevalnost je za-
hlevala glavo enega prvih sinov
španskega naroda — Frančiška
Ferrerja, ravnatelja "Moderne
šole", enega prvih španskih žur-
nalistov, katerega ime slovi po
vsem civilizovanem svetu, človeka,
ki se je boril svojim velikim
umom za napredek svojega na-
roda in vsega človeštva, velikega
moža, katerega duševni vpliv je
bil merodajen v zadnjih letih na
vseh mednarodnih kongresih na-
prednih mož vseh narodov celega
sveta. Ta veliki pionir kulture je
mrt. Padel je kot žrtev duhov-
niške reakcije 13. oktobra t. l.
Njegove poslednje besede so bi-
le: "Vojaki, merite dobro! Živio
moderna šola!"

Globoko je pretresla ta tragedi-
ja ves kulturni svet! Ves civilizir-
an svet se zgraža na brezmejen
klerikalnem zločinu.

Ferrerja je obsodilo vojaško
sodišče — in sicer kakor je pri tej
srednjeveški instituciji navada —
ne da bi ga zaslišalo in ne da bi
bile zaslišane predlagane priče.
Obsojen je bil na temelju nekega
protokola, na temelju od jezuitov
pripravljenih denunciacij. Jezuit-
je so porabili ugodno priliko in
svoj vpliv ter so se tako otresli
moža, katerega so brezmejno so-
vražili, ker jim je bil najbolj ne-
varen radi svojega kulturno-pro-
svetnega delovanja. Kljub neza-
dostnim dokazom je bil obsojen
na smrt. Njegov zagovornik, član
vojaškega sodišča, je nad vse jas-
no dokazal sodnemu dvoru, da so
dokazi o Ferrerjevi krivdi popol-
noma neutemeljeni. Vsa stvar je
bila pripravljena. Sicer so pa že
dolgo prej vpili duhovniki raz le-
ce, da se mora Ferrerja usmrtiti.
Nekateri klerikalni listi so kar
naravnost brez sramu proglasili,
da Ferrer zasluži smrt že radi us-
tavanjanja modernih šol in za-
laganja svobodnomislelnih knjig.
Zgodil se je torej justični umor.
Sodišče ga je brez zadostnih do-
kazov spoznalo krivega, češ da je
povzročil znane krvave barcelon-
ske izgrede. — V Barceloni so se
tedaj dvignile ljudske mase in
dale dejansko duška svojem nad-
vse bednemu stanju. Proletariat
se je uprl militaristični poštasti.
Preprečiti je hotel prelivanje ne-
dolžne krvi v Maroku. Hotel je
zabraniti, da bi se nedolžni ljudje
med seboj streljali radi interesov
španskih kapitalistov. Ob tej pri-
liki je postala masa za kratek čas
gospodar situacije v obmorskem
mestu Barceloni. Kdor pozna le
količak razmere na Španskem,
mu bo umno, da je masa obrnila
svojo moč proti tistem ele-
mentu, ki ga najbolj tlačijo, proti
duhovništvu, zlasti menihom. Kle-
rikalna španska vlada se boji ši-
renja socializma, zato šikanira

industrijo, da bi se z njo ne širile
tudi organizacije zavednega de-
lavstva. Delavstvu odvzema
kruh mnogoštevilni samostani, v
katerih se pečajo menihi z razli-
nimi obrti. Menihi nimajo rodbin,
ki bi jih morali rediti, zato pro-
izvajajo lahko ceneje in s svojo
konkurenco ubijajo laično obrt in
industrijo. Radi tega vlada med
delavstvom velika beda. Ljudstvo
se trumoma seli v Ameriko. Rev-
ščina torej, ki jo povzročajo me-
nihi, je bila glavni vzrok, da so v
Barceloni ljudske mase požigale
samostane in cerkve. Seveda je
klerikalno časopisje, ki dosledno
zagovarja krivico in laž, nesram-
no lagalo o raznih grozodejstvih,
ki so se baje vršila ob teh pri-
likah. Danes je popolnoma dognano,
da so bili v tej revoluciji ubiti
le trije duhovniki, pa še ti po svo-
ji krivdi, ker so izzivali. Predno
se je zažgalo kak samostan, se je
vedno pozvalo menihe oziroma
nune, da naj ga zapuste. Šele po-
tem se ga je zažgalo oziroma raz-
dejalo. Kdor pa se vsled svoje
trme sam prostovoljno sežge, je to
njegova stvar. Gotovo se vsako
nasilje obsoja že samo na sebi.
Vse drugače pa se sodi stvari, če
vemo za njih vzroke. Steer pa se
je na Špankem že večkrat zgodi-
lo, da so ljudske mase požigale in
plenile samostane. In to vedno
takrat, ko je beda, katero ravno
povzročajo v prvi vrsti samosta-
ni, priklopela do vrhunca. — Ferrer
pa s temi izgredi ni bil prav nič
v zvezi. Saj ga pred temi dogodki
niti v Španiji ni bilo. Ferrer sam
je bil vedno nasprotnik nasilne
revolucije. Proti dejanski revoluciji
je nastopal tudi v svojih spi-
slih. On je dobro vedel, da dejan-
ska revolucija dobro stvari mnogo
več škoduje kot pa koristi, da
prinese morda hipne uspehe, kate-
rim pa potem sledi še hujša reak-
cija. Širil pa je med ljudstvom
mišljensko revolucijo. Ustanavljal
je šole, pisal, agitiral, zalagal
knjige in jih širil med ljudstvo.
Delal je na prosvetnem polju, ker
je vedel, da le izobrazba bo ozdra-
vila njegov nesrečni narod od glo-
bokih ran, ki mu jih je zadala ta
sočletna reakcija. Ostreši se pred-
sodkov, iztrebiti reakcijsko misel-
jenje, to je temelj, na katerem
mora temeljiti izobrazba ljud-
stva. In s tem svojim vzgojeval-
nim mirnim delom kopal je pola-
goma grob duhovniški premoči na
Špankem. Njegovo sistematično
pedagogično delovanje je priprav-
ljalo siguren konec reakciji. Misli
je treba, spoznanja, in narod hitro
napreduje.

Duhovščina je videla, kako se
pripravlja njeni vsemogočni vlad-
ni konci, zato ga je neizmerno so-
vražila. Ferrerju je že več let
stregla klerikalna vlada po življe-
nju. Sedaj se ji je, žal, posrečila
njena nakana, padla je nedolžna
žrtev v žrelo jezuitske reakcije.
Naj sledi še nekoliko življen-
skih podatkov o tem za vse člo-
veštvo zaslužnem možu. Rojen je
bil leta 1859 v Abelli v provinci
barcelonski kot sin meščanskih
staršev. Bil je železnični inšpek-
tor. Pozneje se je posvetil politiki,
bil je tajnik bivšega ministrskega
predsednika Ruiz Zorile, vodi-
telja napredne republikanske
stranke. Po l. 1883 pa se je začelo
na Špankem persekvirati repu-
blikance. Mnogo se jih je izselilo
v tujino. Tako je tudi Ferrer od-
šel v Pariz, kjer se je živil s po-
učevanjem španščine. Pridno pa
je zasledoval dogodke v svoji do-
movini. Prišel je do prepričanja,
da le vzgoja, šole morejo rešiti
njegov bedni narod. Tu v Parizu
se je intenzivno pečal s šolskimi
in pedagogičnimi problemi.

Sreča mu je bila mila. Bogata
dama, ki je tudi bila navdušena
za njegove ideje, in ki je najbrž
tudi ljubila simpatičnega, lepega
moža, mu je zapustila v svoji opo-
roki milijon frankov. Idealni mož
je ta denar porabil za prosveto,

za blagor svojega naroda. Povrnil
se je v domovino. Ustanavljal je
moderne šole, ki niso bile odvisne
od duhovščine. S svojimi moder-
nimi šolami je hotel paralelizirati
pogubonosni vpliv, ki ga sejejo
med narod samostanske šole, ki
ljudstva ne vzgojujejo, ampak le
ponemnujejo in ubijajo mladini
razum. Ferrer je s svojim de-
narjem ustanovil nad 50 moder-
nih šol. Za te šole je tudi pisal in
prestavljaj knjige; izdajal znan-
stvene revije. Prestavljaj je naj-
lepša dela iz francoščine, angle-
ščine in nemščine. Tako je ustva-
ril celo moderno biblioteko. Zalo-
žil in izdal je na stotisoče knjig.
In to njegovo kulturno delo kaže
lepe sadove. Kljub neznanju reak-
ciji se Španija spreminja polago-
ma v moderno, ljudsko državo.
Čez vse duhovniško nasilje speje
špansko ljudstvo k svobodi. U-
smrtili so velikega moža; Ferrer
je postal novodobni mučenik za
svobodo, za napredno misel. Ubili
so ga telesno, njegovo delo, nje-
gove ideje pa se bodo širile in
zmagale kljub vsem zaprekam.
Pozni rodovi pa bodo uživali sa-
dove njegovega truda in dela in s
svetim spoštovanjem se bo izgo-
varjalo ime mučenika — Fer-
rerja.

Splošen pregled.

— Poročilo vojnega tajnika pri-
ča jasno, da imamo armado za no-
tranjega — domačega sovražnika.
V letnem poročilu na vojnega taj-
nika priporoča brigadni general
E. A. Garlington, naj se pomnoži
pehota in poljsko topništvo in re-
organizira konjice. "Posebno mu-
no je," tako poroča general, "o-
pustiti garnizije v malih mestih
in osredotočenje vojaštva v indu-
strijskih krajih, kjer se ga lahko
rabi takoj."

Gospod general najbrž ne na-
merna voditi vojaštva proti zu-
nanjemu sovražniku, ker razume-
va, da so sovražniki "njegovega"
reda v tvorniških mestih.

Kdo vé, če to zadevo tudi de-
lavci razumejo tako bistro kot
gospod general???

— Milostljivo" gospo Ryan iz
Milwaukee je "sveti" oče, edini
pravi in nefalsificirani božji na-
mestnik na zemlji, skala, na kateri
je zidana katoliška cerkev, elini
"nezmotljivi" človek na svetu, si-
romasni jetnik. Pij deseti itd. itd.
povzdignil v grofovski stari, ker
je največja dobrotnica katoliške
cerkve. Do sedaj je darovala
\$4.000.000 za cerkve, samostane in
katedrale.

Do zdaj smo vedno mislili, da
papež izhaja s Petrovim vinarjem,
ker nismo še nikdar čuli, da bi
papež od velikih katastrofah po-
segel v dobro rejeno denarno mo-
čnjico.

Naobratno pa blagoslovja vsa-
kega in mu deli cerkvena dosto-
janstva, če njemu kaj da.

Histerične ženske, ki ne vedo,
kako trdo je treba delati za de-
nar imenuje groficam, brutalnim
železniškim postajnim načelnikom
(Ljubljana Gutman) deli vitežke
odlikovanja, zapove, da se morajo
na Špankem zapreti svobodne šole,
da se bodo otroci še v prihod-
nje vzgajali kot potrpežljivi in
ponižni tepti.

Podoba gospe T. F. Ryan so pri-
nesli kapitalistični časniki. In ta
milostljiva gospa je na to dejstvo
morda tako ponosna, kot tista sta-
ra babica, ki nese za grnado, na
kateri se ima sežgati Jan Hus, tež-
ko butaro.

— Če bi danes hodil Krist po
svetu, bi zopet pridigal na gori.
Govoril bi za reveže, izkoriščane
in brezpravne delavce in ožigosal
bi bogatstvo posameznikov. Ž
njim bi se pa tako zvršilo kot ta-
krat, ko je bil star 38 let. Duhov-
niki-mamona in Bala bi ga pro-

glasili za nevarnega anarhista ali
socialista ali puntarja in nazadnje
bi ga vmorili.

V tem oziru, še naša toliko hva-
ljena civilizacija ni kar nič napre-
dovala.

— Strica Sama niso osleparili le
tvorničarji za sladkor s slabo va-
go za colninske dohodke, ampak
tudi drugi uvaževali na debelo.
Kapitalistični listi pravijo, da se
bo zvezino porotno sodišče pečalo
s temi bogatimi malopridneži. Mi
ne vjamemo, da bodo kazni po-
boljšali te pridaniče.

Plačati denarne globe jim je
igračica. Odšli bodo ljudstvo ali
pa osleparili strica Sama.

Ako se jih pa pošlje v ječo, pa
tudi ne bo vplivalo na nje, če po-
mislimo, kakšno fino in udobno
življenje ima v ječi znani bančni
slepar Walsh.

Strmoglaviti je treba zistem in
sleparji bodo zginit!

— V sestanku ruskega carja s
talijanskim kraljem ni videti dru-
ga z vroka, kot da je hotel ruski
car, oziroma diplomatje, ki so bili
v njegovem spremstvu, odtujiti
Italijo obstoječi trozvezi, da bi se
zavzela nova trozveza: Rusija, I-
talija in Francija.

Ruska vlada je pač mnenja, da
edino ruski car, ki je nekaj papež
pravoslavne cerkve, zamore odre-
šiti vse slovanske narode na Bal-
kanu. Bosansko vprašanje je do-
kazalo, da sta si Rusija in Avstri-
ja — ruski in avstrijski kapitalisti
v laseh. Ruski in talijanski kapi-
talisti imajo pa tudi enake cilje
na Balkanu. Talijanski kapitalisti
bi radi izžemali Škepetare, Ar-
navte; ruski kapitalisti bi pa radi
odšli Hrvatje, Črnogorci, Srbe,
Bolgare, in če gre, tudi Slovence.
Obisk ruskega carja na Talijan-
skem je pa prvi korak k temu
sporazumu.

O obisku ruskega carja pa pri-
našajo evropski listi taka poro-
čila, da se smeji vsak razsoden
človek, ako jih čita.

Car, batjuška je potoyal inkog-
nito v Italijo; potoval je preko
Nemčije in Francije. Bal se je po-
tovati na morju. Ko je došel v
Racconigi, je bila tam osredotoče-
na kar cela vojska. Tudi v Nem-
čiji in Franciji so ga stražili ob
železniški progi, kar po celi vo-
jaški kori. Med vojaki je pa mr-
golelo nemških, francoskih in ta-
lijanskih policajev in špijnov.

Na vseh osebnih vlakih je bilo po-
licajsko spremstvo, ki je imelo
nalog opazovati potnike: možke
in ženske. Policijski načelnik iz
Rima, ki je zapovedoval v Race-
nigi, je razpodel s tri tisoč po-
licaj in vohuni. Kdor ni imel iz-
kaznice od njega, ni smel v Ra-
conigi dihati zraka ob času ob-
iski. Vse osebe, ki so imele dovo-
ljenje nositi orožje, so morale iz-
ročiti orožje policiji v varstvo.
Policija je stražila skrbno vsak
dimnik, vsako cev za plin, pregled-
dala je tudi godbene instrumente
dvorne godbe, da ne bi kdo vtiho-
tapil v klarinetu ali flauti zloglas-
no bombo...

Pa pišejo nekateri slovenski listi,
da se je gospod Nikolaj Romanov,
ruski car, batjuška, kronan me-
sar, v škrlat oblečen idio vozil kot
triumfator po Italiji! Ako je to
resnica, potem je tudi vsak hudo-
delec triumfator, ko koraka po
izrečni sodbi in spremstvu oro-
žnikov iz justične palače v ječo.

— Tem večje je mesto, tem ve-
čja je beda. Najzadnja statistika
nm poroča o groznem in strašnem
siromaštvu v Londonu. London
šteje dandanes 150 tisoč beračev.
To je tri in pol odstotka več, kot
v minoletem letu. Od 1000 oseb, ki
žive v tem Babelu, nima 34 oseb
sredstev za življenje, nima strehe
in obleke. Ti nesrečneži prenoč-
ujejo na klopih ob reki Temsi in v
parkih. Od leta 1872 pa do danes
še ni bilo tako strašne bede v
Londonu.

Nevedneži pa govore, da je bog
odločil tako! Bog ni nič odločil,
odločili so moderni roparji in to-
lovaji — kapitalisti!

— Policija je po celem svetu
enaka. Policija v Evropi se istota-
ko blamira vsaki dan, kot naša
slavna ameriška, ki smatra, da je
dotični najvrlejši policaj, ki v
dušku podere največ glažkov
žganja.

"Münchener Post" poroča za-
nimiv dogodek. Zadeva je bila
jasna. Umorjeni Ferrer je po na-
zorih policije, ki imajo seveda
svoj izvor tudi v možganih, ki so
navadno vsled prebilo zavžitega
žganja in lenštva že malo — vča-
ši tudi precej omajani, priredil
več atentatov z bombo. Temu za-
ključku sledi v policijskih mož-
ganih logično: Kdor se ogreva ali
navdušuje za Ferrera, je bombo-
metalec.

Svobodnomisleci v Münchenu so
obdrževali protesten shod zoper
umoritev Ferrera. Nakrat je pri-
šla na lice mesta policija, da za-
zna za imena prijateljev priredi-
telja atentatov z bombo. Policija
je zvršila 14 hišnih preiskav pri
svobodnomislecih. V nekem slučaju
je policija zaplenila z vodo napol-
nene steklenice za mleko in pivo,
da se prepiča, če niso polne eks-
plozivnih kemikalij. Tudi zdrav-
niške recepte je pregledala poli-
cija pazno. Emška in karlovarska
sol se je dozdevala nekemu poli-
caju zelo sumljiva kot razstrelbna
snov. Neki policaj je konfiskiral
škaflice s sminko, ker je bilo či-
tati: "Poudre de Theatre". Poli-
caj je pač mislil "poudre" je po
nemško "pulver", slovenski sinod-
nik. Nek drugi policaj je pa za-
plenil vegetarijansko knjižico z
napisom: "Mesna zmota".

Policaji so res "kunštni" lju-
dje!

— Kapitalisti pazijo na svojo
živino in skrbje, da ne dela pre-
več. Kdo pazi pa na delavce?

Živina stane denar. Delavei ne
stanejo nič, saj se vsaki dan dre-
najo pred tvorniški vrati in pro-
sijo dela.

Kapitalistu so konj, osel, mula
in vol več vredni kot človek, ki
je najvišje bitje na svetu.

Delavei, kedaj boste pričeli
zavedati se, da ste ljudje in zahte-
vati, da se vas ceni višje kot na-
vadno žival?

— Kaj je socializem? Sociali-
zem je organizirana človeška
družba, ktera vlada samo sebe
brez kronanih in nekronanih po-
stopačev in v kateri je vsega dosti
za vse, ki delajo z umom ali ro-
kami.

— Taftu je vsaka delavska or-
ganizacija vseč, če podpira kapi-
taliste. Nasprotnik je pa vsake
delavske organizacije, ki dela v
dobrobit delavcev.

Ani ni Taft podoben Gompersu!

— Mačkam in psom, ki so last-
nina milijonarjev, se godi boljše
kot delavcem, ki v potu svojega
obraza služijo težko svoj vsak-
danji kruh.

V socialistični človeški družbi
pa ne bo milijonarjev, torej tudi
psi in mački ne bodo živeli udob-
nejše kot ljudje.

Morda si delavei šeasoma ven-
dar premislijo in bodo glasovali
za socialistično človeško družbo.
Morda!

— Večkrat radovedneži vpra-
šujejo, kdo bo zvrševal umazano
in nizka dela v socialistični člo-
veški družbi. Mi priporočamo kot
kandidate za nizko in umazano
delo vse tiste "bistre glave", ki
v pismih, časnikih ali pa z besedo
nesramno obrekujejo po nedolž-
nem druge ljudi. Vsi ti gospodje
in gospe bodo najbrž želeli nade-
ljevati svoj umazani posel. — Sre-
"Glas Naroda"!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Opisni po dogovoru. Pri spremembi bivalitve
je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.Glasilo Slovenske socialistične
organizacije v Ameriki.Joe Joshi, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Mladic, Treasurer.SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries
\$2 a year, \$1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

DOPISI

Seattle, Wash., 4. nov.

I. W. W. člani so nastopili boj za svobodo govora na ulici, kakršnega do sedaj še nepoznamo v Ameriki. Iz vseh krajev države Wash., so člani te unije na poti, da se udeležijo napovedanega in zapričete boja za prostot shodov in govorov na ulici v mestu Spokane, Wash., kar se jim je pred nekaj meseci odreklo.

Kakor blisk in grom je šla vest po vsej Ameriki, ko so prvo silovito aretacijo uprizorili nad 103 govorniki takoj prvi dan zapričete boja, 2. dne t. m. Med prvimi aretiranci so tudi 3 žene, ki so morale v ječo z drugimi govorniki. Kako jih bode policijski sodnik Mann obsodil, še ni v javnosti. Župan Pratt je izjavil, da bodo vse poslali na "rockpile", da bodo lomili kamenje za okrajne mostove, če bodo hoteli delati, ako bi pa ne hoteli, bodo pa dobivali za hrano le kruh in vodo in nič drugega.

3 dne t. m. so birači in policija siloma udri v uredništvo "Industrial Worker" in odgnali urednika Wilsona v zapor, menec da bodo s tem zabranili izdajo lista, in odstranili največjega skrivnega kalenja miru. Če spravimo voditelje vkraj, delavci sami ne bodo dolgo časa rogovili, je mnjenja župan. Rekel je, da bode poklical kompanijo vojakov, ako večji naval pritiska. Nemirov ni bilo do sedaj.

Unija I. W. W. ima par tisoč moč v Spokane, ki so pripravljeni iti v ječo, ako treba, 4 do 5 tisoč pa jih pride iz drugih krajev drž. Wash., da nastopijo mesto aretiranih, kakor hitro jih bode policija odvajala iz govorniškega stola v zapor. Precej časa bode minulo, predno bode vsa ta armada pod streho. I. W. W. so apelirali tudi na socialiste, da jim priskočijo na pomoč. Socialisti v Spokane lokalno so baje skliceali, kakor kapitalistični listi poročajo, specialno sejo, ter odločili jednoglasno se jim pridružiti za "free speech".

Areiranec, kakor se poroča, so stlačili 27 v eno celico 8-12 obsežno. Jih bode potreba še bolj natlačiti, predno jih bode na tisoče pod ključem, kakor pa sedaj, ko jih je šele čez sto. Prisilno delo, ali tlako, ne bodo delali mestu, v tem slučaju se bodo nazivali — "I w-ont w-ork", to je njih enoglasna izjava.

Čas je blizu, ko bodo organizirani, revolucionarni delavci korenito pometli, z vsem tem Alfonzeti. "Industrial Workers of the World" organizacija je najbolj revolucionarna unija izmed vseh drugih unij v Ameriki.

Ivan Solar.

Peru, Ill.

Dragi urednik: — Jolietški A. S. prinaša v jedni izmed svojih zadnjih števk o domačem življenju Franciska Ferera. Da ne bode klerikalni časopis prinesel kaj prida o človeku, ki se je boril vse svoje življenje proti reakciji, je umevno. Predbacia mu, da je bil prekočuh in da baje ni živel z ženo, katero bi mu bila potrdila sveta rimska cerkev.

Tukaj se jih pa takoj spozna te, ki vidijo pezdire v tujem očesu, v svojem pa ne bruna. Če govori A. S. o priležnicah, potem bi gotovo naredil boljše, da bi jih ne izkal pri svobodomiselnih, ampak posvetil malo v svoje lastne vrste.

Imenovanemu listu je gotovo žal, da ne more biti danes več tako, kot je bilo v srednjem veku. Tedaj bi bili Ferera kar jednostavni položili na grmado in zažgali, pa bi bilo vsega konec. Napravili bi bili z njim tako, kot so napravili v Giordanom Brunom in nešteti drugi. Ker se pa to danes ne more goditi več, je posegel zvit jezuitizem po militarizmu, kateri je prevzel ulogo krvnikov mesto nekdanjih kutarjev.

Pokojni Ferer je učil to, kar mora priti prej ali slej. Boril se je za svobodo, napredek in izobrazbo svojega naroda. S tem delovanjem pa se je zameril raznim kutarjem, kateri ne marajo videti napredka in izobrazbe. Oni se dobro zavedajo, da preneha njihova vlada s trenutkom, ko se ljudstvo zave.

Ferer nam je pokazal pot, ktera vodi do napredka. Pojdimo tudi mi po njegovem vzgledu za blagor ljudstva, širimo izobrazbo in omiko naroda, glejmo na to, da povzdignemo zavest in da pokažemo ljudstvu, kdo je njegov prijatelj, kdo njegov nasprotnik. Mašunjmo Fererovo smrt s tem, da bomo delovali z vsemi silami za probujo našega naroda.

Ivan Puček.

LaSalle, Ill.

Cenjeno uredništvo Proletarca! — V jedni izmed zadnjih števk lasjih zapiskov čitam s podpisom ževeste odkod nekaj napad na delegate četrte konvencije. Neko duševno revščine nekaj govori, kod da hoče kdo živeti na stroške drugega. Tako čevkanje od strani tistih, kateri niso nič prispevali, kaže le, da nekemu ni bilo nekaj ali pa precej po volji.

Govori tudi o nekkih obersocialistih. Naziva menda nas tako, ki se zbiramo okrog Proletarca. No — vidi se jim, da ne vedo kaj govorijo. Sebe štejejo meda za socialiste, a imajo toliko pojma o socializmu, da gredo nastopat v javnosti za dobrobit "svete cerkve".

Naravno — da je upitje zdaj. Pisarilo se je: daj jih no yendar zajfaj. Pa prišlo je drugače. Tisti, ki je hotel zajfati, je bil najzafan.

Zajedno smo imeli čast spoznati možicelna, kateri bi lahko nastopili ga. Kužka. Lajati zna že tako, kot najhujše vrste ravsar.

Pravi tudi, da je socialist. Je pa pri tisti stranki, od ktere ima največji žep. Upanja pa ni nobenega, da bi se sprebnil, ker nima pogojev za to. Njegova glava je tako prazna, da mora biti strah še njega samega.

Ker jih je za enkrat prejel po šekasti gofiji, upamo, da bode tiho.

Pozdravljam vse delegate četrte konvencije, Clevelandčanom pa najlepšo zahvalo za tako krasno zabavo.

Joe Bratkovich.

Conemaugh, Pa., 5. nov. '09.

Cenjeni urednik!

Trinajst mrtvih, eden smrtno in eden težko ranjen! To je rezultat razstrelbe, ki se je pripetila po tretji uri v nedeljo popoldne dne 31. okt. t. l. v premogovnem rovu, Franklin Slope št. 2, ki je last Cambria Steel družbe.

Med ponesrečenci ni Slovencev, pač pa so: pet Američanov, drugi so Poljaki, Slovaki, Italijani in en Hrvat. Trupla nekterih so bila na več mestih sežgana do kosti. Svojei so le težko dognali, kdo je njih oče, brat, soprog itd.

Med temi žrtvami kapitalizma sta bila 60letni starček in dvajsetletni mladenič.

Preiskava je dognala, da je provzročil razstrelbo premogov prah. Torej družba!

Vzlic temu je delovodja T. Robinson izjavil, da so premokoli imenovane družbe v najboljem redu, opremljeni z vsemi modernimi varstvenimi napravami, da družba spolnuje točno postavke, ki so določene za premogokope. Seve je ta izjava navadna in grda laž. Premogarji v tem in drugih tukajšnjih rovih so neorganizirani. To pove vse.

Razstrelba se je dogodila v e-

nemu glavnih hodnikov, kjer so vboji sužnji pokladali relase in popravljali tir za prevoz premoga. Dne 23. okt. t. l. je ponesrečil rojak Frank Prudič v rovu Franklin Slope št. 1. Nesrečni rojak je delal s svojim tovarišem, kar se utruga debela skala in ga zadene na spodnji del života tako silno, da siromak dihal le še pol ure.

Njegov tovariš se je umaknil ob pravem času in skušal je rešiti ponesrečenca. Pa ni šlo, bilo je prepozno.

Frank Prudič je star 32 let, doma je iz Cerklince na Notranjskem. V Ameriki je bil kakih 6 let. Bil je samec, stariši so umrli in zapuščila dve sestri v stari domovini. Ponesrečeni Prudič je bil član dr. sv. Barbare, ki ga je polnoštevilno sprejelo k zadnjemu počitku. Bodi mu zemljica lahka, saj je vse svoje žive dni težko delal za vsakdanji kruh.

Frank Podboj.

Vandling, Pa.

Dragi sodrug urednik: — Priobčite mojih par vrstic v listu. Glede dela moram sporočiti, da gre dobro in delamo po devet ur na dan. Vendar pa bi nikomur ne svetoval hoditi sem, ker nas je že toliko, da se bomo norčujemo iz nas, pa naj si bode pri delu ali kje drugje. Če bodo tako nastopali proti nam, bode še slabše za delavca.

Tukaj imamo tudi strokovno organizacijo — ampak kaj pomaže to, če se pa ljudstvo ne zaveda. Je pa tudi zastopstvo organizacije tako, da je povsod, pri republikancih in demokratih — le tam ga ni, kjer bi moralo biti — pri socialistih.

V naši naselbini imamo tudi socialistični klub številka 18. Dolžnost vsakega delavca je, da postane član. Pridite vsi v našo sredo, čim več nas bode, tem bolje bode za nas. Seja je do konca leta vsako četrto nedelje v mesecu ob 2 popoldne v dvorani Antona Babich.

Frank Verbaj.

VEŠALA, GAROTA, KROGLJE, KRIŽ, GRMADA, STRUP ITD.

To so sredstva, s katerimi so gospodujoči sloji od pamtveka sem pa do danes mašili usta človekoljubom, sploh ljudem, ki so z besedo in govorom oznanjevali resnice. Oznanjevalci resnice so bili nevarni gospodujočemu sloju, za to so morali v smrt. Mrtev človek ne more govoriti in pisati, ne more širiti resnice v širše ljudske kroge, širša ljudska množica je pa še pretopa, neumna in zabita, da bi v tolikem obsegu umevala resnico, da bi zabranila umor v vsaki formi. To so vzroki, zakaj so gospodujoči sloji pošiljali oznanjevalce resnice na morišče, v ječo in prognanstvo, ne da bi se jim bilo treba bati, da bi za svoje zverske čine in ostudne grehe nad človeštvom prejeli zasluženo kazen.

Zgodovina pozna nekaj izjem, ali te izjeme le potrjujejo pravilo.

Gospodujoči sloji — sirovi, krvočelni, tolovajski, roparski, — v katerih možganih kroži le ena misel: živeti udobno na račun drugih, od dela tujih rok in možganov, so še vedno s kakšnim podlim činom, strahopetnim umorom skušali zajeziti pot napredku, pot naravnemu razvoju, kterega prizna narava sama v svojem zakoniku, ki je jeklen, oster in neizpros.

Gospodujoči sloji — ne le sirovi, krvočelni tolovajski, in roparski, ampak tudi strahopetni — so s svojimi bestialnimi čini in grehi dokazali, da so ozkih možganov, da ne mislijo tako daleč, kot segajo njih nosovi.

Kdo zamore zajeziti pot napredku, naravnemu razvoju? Kdo zamore uničiti naraven zakon, ki je večni, oster, strog, jeklen, neizpros in nerazrušljiv?

Mar slabotni človek, ki je sestavljen iz atomov, kterega lahko večni in nerazrušljivi naravni zakon vsako sekundo spremeni v atome, da jih ponese v neskončni vsemir?

Ako bi se slabotni človek lahko ustavljal naravnemu zakonu, potem bi lahko zaukazal solnce, da ne sije, ustavil bi lahko zemljo in druge planete na tiru okoli solca. To je nemogoče!

In nemogoče je tudi ustaviti se naravnemu napredku in razvoju v človeški družbi; absolutno je

nemogoče zoprstavljanje se temu, kar je določil naravni zakon za razvoj človeške družbe.

Mar naj vešala, kroglice, garota, križ, natezalnica, grmada, ječa, prognanstvo zajze pot razvoju in napredku?

Ne!

Dne 11. nov. t. l. je minolo 22 let, kar so obesili v Chicago štiri ljudi, ki so oznanjevali ljudstvu resnico. Povedali so ljudstvu, da je najhujša in najgrša krivica, da lena, neproduktivna manjšina živi na stroške pridne, delavne in produktivne večine, da je krivica, da tisti, ki ne delajo z možgani in rokami, žive v izobilju; tisti, ki delajo, pa žive v bedi in pomanjkanju.

Mi se ne strinjamo s tem, da bi se oznanjevalcem resnice na dan mučeniške smrti prirejali spominski dnovi, da bi vdeleženci spomence po končanem praznovanju legli spat z zavednostjo: storili smo svojo dolžnost, ker smo se spominjali zgodovinskega fakta. S takimi spomenicami se ne strinjamo.

Lena in sita buržoazija ima svoje svetnike, mučenike in malike. I delavci — proletarci z jasnimi misli se pa zavedamo, da v začetku je bilo delo, ki je rodilo vse. Zategadel pravimo: Nočemo spominskih dnov, da bi se navduševali za zgodovinske fakte. Mi hočemo, da se dela oznanjevalce resnice razširijo med ljudstvom, da sleherni rob, ki trpi pod vlado gospodujočih, spozna resnico, se zaveda, da današnja človeška družba je gnila skozinkoz, da jo je treba porušiti, na njenih razvalinah pa sezidati socialistično, da bodo ljudje svobodni gospodarsko in politično.

Spies je rekel pod vešali: "Čas bo prišel, ko bo naš molk močnejši kot glasovi, ktere danes zadavite."

Ko je Spies to govoril, ni menil, da bi se njemu in njegovim tovarišem prirejali spominski dnovi, pač je pa videl v duhu pred smrtjo, kako prihaja nov zaroč poln prepričanja, ki je vsesal v sebe nauke oznanjevalcev — puntarjev, prekucuhov, kot jih imenujejo gospodujoči sloji, — da ustanovi kraljestvo božje na zemlji in odstrani in vniči pekel.

Dolžnost nas veže vse, ki smo delavci, ki se zavedamo, da smo sužnji, robi, brezpravne parije, da prepričamo svoje brezbržne tovariše, da današnja človeška družba mora pasti, mora in mora, iz njenih razvalin pa mora vzkliti nova doba — sreča vsem ljudem.

Zvršimo to, pojdimo na agitatorično delo! In Spiessove prerokbe besede se bodo spolnile v najbližji bodočnosti: kapitalistična družba bo padla, molk v grobovih bo pa močnejši kot glasovi, ktere so vtičeli vešala, kroglice, garota, rahelski meč, gromade, natezalnice, strup, križ itd.

In to bo največji spominski dan za vse, ki so dali svoje življenje za resnico, to bo dan vesoljnega vstajenja.

Jože Zavertnik.

NAPREJ! NAPREJ!

Začetkom leta 1907. je bilo, ko je nazadnjaštvo cele Evrope zavrislo v blaznem veselju nad domišljeno zmago kapitalističnomesčanskega reda in nad poginom socialne demokracije. Pri volitvah za nemški državni zbor, ob katerih so se združile skoraj vse meščanske stranke proti delavstvu, je socialna demokracija izgubila razne mandate, dasi je pridobila glasov. "Prejahana je!" so takrat trobili vsi brambovi svete denarne mošnje: "Konec socializma!" so ukali vsi, ki se boje bodočnosti in zmage ljudstva.

Marsikomu se je zdelo veselje umevno, mravno in opravičeno. Če propada socialna demokracija tam, kjer se je rodila, kjer je najmočnejša, najbolj vajena zmage, tedaj bi se res lahko vprašalo, če nimajo morda prav tisti, ki smatrajo neenakost in krivico za najnuj podlago človeškega družabnega reda in vsled tega ne verujejo v socializem.

Če propada! ... Toda če je napačen račun meščanskih strank, tedaj je napačno tudi njihovo veselje.

In račun je bil napačen. Hotenotske volitve leta 1907. so bile epizoda, katere pomen ni presegal trenotka. Že takrat smo dejali, da

bo sredstvo, ki ga je vlada s svojimi vdanimi strankami takrat porabila proti delavstvu, prejalaslej koristilo socialni demokraciji. In prej nego bi bil človek mislil, se izpolnjuje to.

Bülow, ki je takrat vsem strankam "svetega reda" veljal za drugega Bismarka, nemškimi nazadnjakom od boga poslanega, je storil, ker se je dalo, da bi se spravili na volišče tisti volilec, ki se prej nikoli niso udeleževali volitev. Da so ti politično nezavedni in neizkušeni ljudje najrajši poslušali najbolj patriotične fraze, je umevno. Prvič, ko so dobili volilni listek v roko, so postali plen pustih patriotardov in so vladi pomagali, ovirati napredek socialistov. Toda nehoti je ta agitacija pripravila nove, dotlej indiferentne volilce do razmišljanja o pomenu politike in političnega dela. Trezna politična sodba pa mora gladiti pot socializmu.

Nepričakovano hitro se razvija ta proces na Nemškem. Bülow, ki je pred tremi leti korakal kakor kapitalistični Winkelried v boj proti socialni demokraciji, je danes političen mrtvec. Glasoviti blok, ki se je ustanovil za popolno uničenje delavske stranke, se je razpadel kakor slabo zložen kup lesa. Socialna demokracija, ki je bila "prejahana", "pogažena", "uničena", pa napreduje, da je strah in trepet, v buržoaznih vrstah. Skoraj vsaka nadomestna volitev v Nemčiji je uspeh socialne demokracije, a zadnji teden ji je prinesel take zmage, da pojema strankam evenka ves pogum.

Že zadnje volitve za saško-meiningski deželni zbor so pokazale velik napredek socialne demokracije.

Potem pa so prišle volitve za saksonski in za badenski deželni zbor. Na Saksonskem je bila nekoč precej demokratska volilna pravica, ki je omogočila, da je bil že koncem šestdesetih let izvoljen rajni Liebknecht v deželni zbor. Toda leta 1896 je tedanja konservativna večina pogršila volilno pravico tako, da je ostalo ljudstvo sploh brez nje. V najindustrijsnejši nemški deželi so konservativni agrarci dobili moč v roke. Imeli so svojo postavbo in mislili so, da ostane do sodnjega dne tako. Razvoj je pokazal, da so razmere močnejše od vseh zakonov; tudi postava, ki se ne zna prilagoditi novemu življenju, mora izginiti. Čeprav so imeli večino, so morali vendar izdelati volilno reformo. Seveda so rabili svojo moč, dokler je šlo. V novi volilni zakon so vrnili vsakovrstne dolohe, ki naj bi preprečile socialistične uspehe; v prvi vrsti je bila pluralna volilna pravica, ki daje nekaterim volilec po dva, po tri, celo štiri glasove, ogromni večini delavcev pa seveda samo enega. Mislili so, da je to dovolj močan nasip proti socializmu; in vendar so se vrezali, pa prav temeljito.

V zadnjem deželnem zboru je bil edini socialni demokrat sodrug Goldstein, ki je pa pred kratkim umrl. Pri sedanjih volitvah je izvoljenih šestnajst socialnih demokratov, 53 jih pa pride v ožjo volitev!

Ves dosedanj rezultat je sledeči: Izvoljenih je 34 poslanecov in sicer 16 socialnih demokratov, 4 liberalci, 14 konservativcev. Potrebno je 57 ožjih volitev, ob katerih je udeleženi 53 socialnih demokratov, 29 nacionalnih liberalcev, 9 svobodomislicev, 1 antisemit, 2 kandidata srednjih stanov, 1 agrarec in 17 konservativcev.

Tudi če ne bi prinesle ožje volitve socialni demokraciji prav nobenega mandata več, je vendar že sedaj jasno, da je to na Saksonskem najmočnejša stranka; največ mandatov si je priborila z lastno močjo in skoraj v vseh okrajih je v ožjih volitvah. Pa tudi število glasov je povsod tako naraslo, da se nobena, prav nobena stranka ne more meriti z njo.

Manjši je seveda badenski deželni zbor, manjša badenska dežela; toda razmeroma je tudi tukaj velikanski uspeh socialne demokracije; ob zadnjih volitvah je bilo v deželnem zboru badenskem 5 socialnih demokratov, zdaj jih je bilo izvoljenih pri prvi volitvi deset in še v 16 okrajih pridejo v ožjo volitev. Socialno demokratski glasovi so se v vseh okrajih silno pomnožili.

Tako je torej "propadanje" so-

cialne demokracije. Povsod na predek od dne do dne. In drugače ne more biti. Nekaj časa se povsod lahko zatemnjuje pravo jedro politike z lepimi frazami; prejalaslej pa morajo kapitalistične stranke hočeš nočeš razkriti svoje prave namene in tedaj mora priti spoznanje nad ljudstvo. Tako je povsod na svetu, tako bo tudi pri nas, kajti drugače sploh ne more biti.

R. P.

VIESTI IZ STRANKE.

— Osrednji komite angleške socialistične stranke je za bližnjost se zimsko dobo ustanovil dopisvalno šolo za pouk o socializmu. Glavni strankin stan bo preskrbeval vse krajevne organizacije ali klube s tiskanimi tedenskimi nalogami, ktere se podrobno in v poljudni obliki bavijo z važnimi socialnimi vprašanji in tolmačenjem temeljnih principov socializma. Ta korak je naravno vse hvale vreden.

— Sodrugi v New Castle, Pa., so ustanovili poseben časniški biro, "Industrial Press Bureau", ki ima namen preskrbljevati vse socialistične liste v Ameriki z vestmi iz polja delavskega gibanja v Pennsylvaniji.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stražo", edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2.00 na leto. Naslov: 606 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Slovensko-angleška slovnica, slov. ang. tolmač in angl. slovar za samo \$1. — pri V. J. Kubelka, 538 W. 145 St., New York, N. Y.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC, KROUPA, 1243 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladic

825 Blue Island Av. Chicago.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

590 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Aka hočeš dobro naravno vino pit, oglasi se pri

JOS. BERNARD-U

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16-18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovečkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

I. STRAUB

URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, prstnov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obličite gal

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najboljše preskrbi

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

ZA SVOBODO GOVORA.

za svobodo govora na ulici
člani "Industrial Wor-
of the World" (Svet. indu-
delavska zveza) dne 2.
t. l. v Spokane, Wash.

Nelson S. Pratt je izja-
da ne bo dovolil nikdar čla-
L. W. of W. obdržavati shi-
na ulici, če bo treba, se bo
il na zvezno vlado za voja-
pomoč, da ustreže svoji ka-
ako bi domača policija bila
daba zabraniti poulične shode.
lani L. W. of W., katerih je v
kane in okolici nad 4000, so
ili iti v boj za svobodo go-
na ulici, ktero je konfiscir-
red 8. meseci mestna autorite-
Nadalje izjavila organizacija,
je vsakdo dobrodošel, ki se
že pridruži v tem boju.
silo se je kakih 500 prosto-
cev, članov unije.

organizacija je prepričana, da
ga, ker bodo nastopili govor-
v takem številu, da ne bo za
prostora v mestnih ječah, da
ravijo mestu toliko škode, da
pa protestirali tudi davkopla-
deli.

ta način so izvojevali člani
L. W. of W. svobodo govora na
v Missoula, Mont., kjer so
zaprl 40 tekem enega dne.

Spokane daje občinski sklep
rieo do govora na ulici le
klim sektašem raznih vrst.

konstitucija ameriške republi-
prizna svobodo govora za vse
vljane. Nazadnjaški občinski

pa zavrzle konstitucijo, jo
a z nogami, njega glavar —
an je pa še tako predrzen in
obrazen, da grozi z zveznim

štvom. Noben župan nima
diece ustavit državljana go-
ti na ulici. Ulice so javna last,

lastnina ljudstva, ne pa
šnega napolnjenega župana

nazadnjaška občinskega sveta.

Spokane so župan in občin-
svet zarotniki proti konstitu-
torej ljudstvi po načelih in

koniku kapitalistično države.

aj jih ne prime zvezna vlada?

ti zarotniki prezirajo le ar-
konstitucijo, če je treba

riti po delaveh.

delavei ke daj se bodele spa-
liti in ne volili v postavo-
zastope svojih zakletih

račnikov — republikancev in
okratov?

BODOČA REVOLUCIJA.

Naše tvornice se množijo dan
inevom. In ko enkrat dosežejo

nevarno število, da jih bo
kanjor je pa prostora zanje v

injenih državah — tedaj na-
civilna vojna, jedna najbolj

avih revolucij, kar jih bo pol-
svet. ... Čas za bliža, ko

naši tvorniški izdelki zadeli
prepola trg, bodisi doma ali

tujem. ... Tvornice, veliko
rastejo kot pa trgovina. Naši

avei so pa tudi preslabo plača-
da bi pokupili vse, kolikor pri-
jo in izdelajo. Vsa tega bo-

kmalu imeli presežek proizvo-
nad domačim in tujim odjem-
vom, in posledica bo: tvorni-

bodo zaprli fabrike in stoti-
delavcev bo ob delo. ... In

z zapleše glad svoj krvavi
... Za deželo pride najve-

nevarnost, kajti opraviti bo
a sto in stotisočermi, glad-

brezposlenci, a postopanje s
ljudmi ne bo tako lahko de-

o ni ponatisk iz nobenega so-
ističnega lista; niti ni noben

alistični govornik ali agitator
voril teh besed na kakem sho-

Ne!

besede je izrekel bivši taj-
zvezne blagajne, Leslie M.

W., v svojem govoru, katerega
govoril dijakom chikaške uni-

pred par dnevi.

aj si mislite o tem prerokova-
bivšega vladnega uradnika in

naša kapitalistov?

SOCIALISTIČNE ZMAGE.

ri volitvah v postavodajne, o-

bil 631 glasov. Morrill bo zastopal
četrti distrikt omenjene države.

V Grand Junction, Colo., je pro-
dri socialistični kandidat za mest-

no župana. Ta zmaga je tem
bolj značilna, ker mesteca Grand

Junction ni delavska, temveč far-
marska naselbina.

Sodr. Nicholas Klein, kandidat
za assessora v Cincinnati, O., je

dobil 10.000 glasov.

V Longview, Ind., je sodrug
John Tinsley izvoljen za mestne-

ga blagajnika.

Sodr. T. Morrow, socialistični
kandidat za mayora v Omahi,

Neb., je dobil 5000 glasov. Pri
zadnjih predsedniških volitvah so

imeli socialisti v Omahi komaj
par sto glasov.

Sodruginja Olga Staps v Elm-
wood Place, O., je na socialistič-

nem tiketu izvoljena v šolski svet.

V Bysville, O., so zmagali trije
socialistični kandidati v mestni

zastop-

V Flushing, O., so izvolili soci-
jalisti svojega majorja in vse za-

stupnike v občinski svet — Ma-
yorjem je bil izvoljen konduker

na Balto & Ohio železnici.

SILA.

Sila je sredstvo moči; brez sile
ni ničesar doseženega.

Popje nam razlagajo, da mora-
mo biti dobri, ubogljivi in boga-

boječi, sicer zapademo nevidljivi
sili vsegamogočnega — v večno

pogubo.

Politiki hočejo, da respektira-
mo zakone od njih prodane, sicer

bi bili prisiljeni v ječo, če bi jih
ne spoštovali.

Kapitalisti, mali in veliki, hoče-
jo, da jim brezpogojno služimo,

ali pa bomo prisiljeni počasi
lakote mreti.

Povsod in v vseh stvareh je
sila najvišji zakon.

Sila menjuje vremena.

Sila vlada planete, solnce, zem-
ljo, luno na oddoljenih potih.

Sila povzroča potrese.

S silo se je sužnost porodila, s
silo bila odpravljena.

S silo je mogočni fevdalizem
vladal, s silo bil je odpravljen.

S silo dan danes kapitalizem
vlada, s silo bode združen v nič.

S silo bila je demokracija pre-
magana, s silo bode zopet oživila.

S silo je bila svoboda dosežena,
in neodvisnost proglašena.

S silo pravica in krivica vlada.

S silo se vrši "blagostanje".

Sila nikdar ne miruje, ta nasta-
ja, tam propada, zopet druga je

večna.

Rimski grobi so bili kopani z
mečem, s silo še dandanes vlada-

jo; večeraj, danes, jutri, vsaki dan
jednako — s silo.

Včeraj je meč gospodaril, dan-
es je tudi industrija.

Kdor danes lasti industrijo,
lasti tudi delavski moč, in druge

moči, zaradi tega je potreba tudi
delavcem sile, organizirane sile,

industrialne unije, ona jih bode
vodila preko grobov kapitalisti-

ne tiranije, v socialistični — com-
mon wealth. Nejaz.

NEWYORŠKI TAMMANYTI —
TRGOVCI S ČLOVEŠKIM
MESOM.

"Glas Naroda" je delal reklamo
za ljudi, ki vzdržujejo sramotno

trgovino z belimi sužnjicami!

"Glas Naroda" je zadnje dne-
ve, ko se je v New Yorku vršila

volilna borba za mayora in osta-
le mestne uradnike, delal kričečo

reklamo za kandidate, ktere je
postavila ondota demokratska

organizacija Tammany Hall, ki je
po svojem sistematičnem graftu

in korpuciji zaslovela že po celi
Ameriki. Ta reklama "vrlega de-

lavskega (!!!) lista", s katero je
na vse pretege hvalil tammanyte,

pa ni bila samo odurno kričeča,
marveč obenem tudi čez vse niz-

nem delu New Yorka" — piše o-
menjeni Turner — "ki nimajo ne

doma ne svojecev, se na poseben,
sistematični način zvajljajo v

zanje in — najprv zapeljane in
uničene — razpošiljajo kot bele

sužnjice v bordele na vse strani
sveta. Satansko delo, zapeljavan-

nje in rekrutiranje deklet, se pa
vrši pod direktnim pokrovitelj-

stvom političnih magnatov new-
yorške mestne vlade, demokracič-

nih stebrov Tammany Halla.

Newyorška centrala trgovine s
človeškim mesom ima svoje "po-

alružnice" po vsem svetu, iz med
kterih dve največji sta, jedna v

Parizu in druga v Lvovu (Galici-
ja) v Avstriji. Naravno, ta sram-

otna kupčija nese tammanytom
velikanski dobiček. Itd. Itd."

Demo-republikansko - vsezado-
larskemu Glasu Naroda dober tek

na taki pajdašiji!

TA NESREČNI "ŠKRATELJ"!

Nedolgo tega se mi je neki so-
drug bridko pritoževal čez tis-

kovne napake v "Proletarec".

"Kadar ga čitam," dejal je, "se
vselej jezim, ko skoro pri vsaki

tretji vrsti zadenem ob kakšnega
tiskovnega kozla, ki me pa tako

dirne kakor bi me po nosu vse-
kal."

Nerodno in neprijetno je to res.
Ti nesrečni tiskovni škandalki

morajo čitatelja pripraviti v sla-
bo voljo, pa naj bo še tako ko-

modno razpoložen za čitanje. To-
da omenjenemu sodrugu in vsem

ostalim opravičenim "kikarjem"
bodi blagohotno povedano, da ni-

kdo bolj ne želi, da bi ne bilo
teh neljubih napak, kakor ured-

ništvo samo. Ali kaj se če! Upo-
števati je treba sledeče: Sodrugi

in v uredništvu "Proletarca"

pišejo in urejajo gradivo za list
največkrat v naglici; saj veste:

človek je po končanem dnevnem
delu truden in rad ne zgubi tistih

par ur spanja, da zbere moči za
drugi dan. Kdor pa naglo piše, ne

more vselej pisati lepo in razloč-
no. Nato pridejo rokopiši v roke

stavcem, katerim je slovenščina
španska vas. Naš list se stavi na

stroju, katerega operirajo stavei,
izključno nevedši našega jezika.

Tile stavei so včasih tudi kaj svo-
jeglasti: zaznamuj mu pri korek-

turi magari stokrat, kje mora bi-
ti vejica — on ti jo jednostavno

izpusti ali pa postavi tja, kjer je
najmanj treba ni. Navadno pa,

kadar popravlja označene napa-
ke, naredi istočasno in v isti vrsti

novi napaki, in tako gre nepre-
stano naprej. Sodrugi nimajo ča-

sa, da bi vsak dan letali v tiskar-
no gledat stavcem na prste in

sproti popravljat, in tako uide ce-
la armada "škratov" v tisk.

Proletarsko delo! Pri sociali-
stičnih listih je skoro povsod ta-

ko. Tudi pri "Daily Socialistu" in
imajo svojega "škrata" (nedav-

no sem našel v tem listu kričečo
napako v debelem naslovu neke-

ga članka; imajo ga pri "Ap-

peal to Reason-u" itd. Kapitali-

stični listi imajo posebne korek-

torje ali korektorice, ki ničesar
drugega ne delajo kot čitajo ko-

rekture ali "proofe"; toda ured-

nik socialističnega lista mora
sam pisati, korigirati, v nekaterih

slučajih celo tudi staviti črke,
zgibati dotiskani list, lepiti naslo-

ve (tudi pisati), pečati se s po-
trebno korešpondenco, prirejati

večerne govore na uličnih vogalih
itd. itd. itd. Navsezadnje je pa

zadovoljen z borimi par dolarčki,
če že ne dela povsem zastoj.

Proletarsko delo za proletarsko
stvar! Socialisti bi morali imet

najmanj po sto rok! — Seveda,
nasprotniki bodo rekli, da smo

lenuhi in da tiskovne pomote v
"Proletarec" so samo vsled na-

še lenohe! Svobodno jim!

Grdemu "škratu" bi se dalo
odpomoči le na jeden način: mor-

ali bi imet svojo tiskarno. Ko bi
se "Proletarec" tiskal v lastni

tiskarni in ko bi ga staval sloven-

ski stavec, bilo bi drugače. Vze-

mimo si za vzgled hrvatske so-

druge pri "Radnički Straži".

M.

Mesto Philadelphia je menda

jedin kraj na svetu, kjer je bil
protestni shod proti umoru prof.

Ferrera — zabranjen po policiji.

V Philadelphiji vladajo graftarji,

tatovi in veleroparji, kakršnim
menda ni para v Ameriki, razun

onih zločinski Tammany Hall v
New Yorku. Tatovi pa navadno

ne ljubijo protestov in kritike; ta-

tovi hočejo vladati kakor se njim
zljubi, zato pa tudi odobravajo

tiranijo tukaj in drugod. Mestni
uredniki v Philadelphiji niso nič

boljši od vladajočih tiranov na
Španskem.

Ubogo gospodinjstvo.

Hišna gospodinja, ki kupuje
meso najcenejše vrste, redkokdaj

s tem prihrani, pač pa še zgubi
zraven. Še slabše gospodarstvo je

pa kupovati slaba zdravila. Dobra
hrana naredi dobro kri, slaba hra-

na pa slo kri. Dobra zdravila o-
zdravijo, slaba pa ničesar ne po-

magajo ali pa škodujejo. Mi vas
opozarjamo, da v vseh slučajih

želodčnih neredov in prebavlja-
nih organov rabite Trinerjevo a-

meriško grenko vino. Ono pripra-
vi vse prebavljane organe do de-

lavnosti in z njimi celo truplo.

Rabite ga, kadar čutite slab okus,
ali kadar se čutite slabe, izdelane

in duševno pobite. Po lekarnah.
Jos. Triner, 1333-1339 So. Ash-

land Ave., Chicago, Ill.

ZANIMIVA BROŠURA

"Kako so nastale vere

in bogovi?"

se dobi odslej za polovico znižano
ceno, t. j. 15 centov en izvod, pri

izdatelju Ivanu Kaker, nova šte-
v. 1922 (ne več 629!) Laflin St. Chi-

cago, Ill.

Vsak v resnici naprednomisleč
delavec bi jo moral čitati.

POZOR!

POZOR!

BRALNO DRUŠTO

MLADI VRH,

v Sygan-u, Pa., priredi na

ZAHVALNI DAN (THANKSGIVING DAY)

to je dne 25. nov. t. l.

točno ob drugi uri popoldne v dvorani Lovr. Kaučiča

VELIKO JESENSKO VESELICO

na katero se vabi najljubše vse rojake s
Sygna in soseske. Za godbo in dober prigri-
zek, kakor za dober kapljico bo skrbel odbor.

Pridite vsi!

ODBOR.

Rabite premog?

To vam najboljše in najhitreje

Rabite drva?

Ali se selite?

Prevaža porušeno, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street

CHICAGO, ILLINOIS

POZOR!

Mogoče kdo misli, da v Chicagu ni dobili
tacega mesa kot v stari domovini. Ampak t-
je znotaj!Pri meni se dobi: domače klobase, domače suho meso, žive kokoši
čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIČ, 376 W. 18th St., Chicago.

Slovenecem in Hrvatoma!

naznanjamo, da izdelujemo ravnovrstne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijeko delo; trpešno in lično

V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa.

daji v

Delavec Ševirjov.

Povest iz dabe ruske revolucije.
Spisal M. Arcibašev. Poslovenil Jože Zavertnik.

(Dalje).

"Ali je Aladjev doma?" je vprašal kratek možki glas.

"Doma, doma, milostljivi gospod..." je hitro odgovoril stareček, ki je odprl vrata.

Čuli so se urni, težki koraki in trkanje na Aladjeva vrata.

"Notri," je zaklical.

V sobo je stopil majhen, črn možičel z jastrebovim nosom in okroglimi očali, ki so ga delala odurnega.

"Ah!" je zaklical Aladjev za- tegneno; iz njegovega glasu je bilo poznati, da se ne veseli obiska.

"Dober dan."

"Dober dan — želite čaja?"

"Kaj čaj... vrag naj ga vzame!" je odgovoril možičel hudobno.

Skrbno je slegel površnik in iz njega je vzel reč, ki je bila skrbno povezana s sukancem.

"Zakaj to? je vprašal Aladjev neprijazno.

Možičel je položil predmet na mizo in ga skrbno zavaroval s knjigami, da ne bi padel na tla. Aladjev je gledal nemirno.

"Prav navadno..." držali so me skoraj že za vrat... z velikim trudom sem jim vbežal."

Vrag naj išče skrivšče za kaj takega. Prinesel sem k vam, ali razumete? Pa to le tudi..." Se- gel je v žep in položil sveženj na mizo. "Jutri se oglasim in odne- sem vse s seboj..."

Aladjev je molčal.

"Gospod se jeze?" je spregovo- ril možičel in zategnil ustne za- ničljivo. "To malo uslugo mi lah- ko storite zdaj, ko ste na var- nem."

Aladjev je vstal. Hodil je po so- bi gorindol, na njegovem obrazu so se pa prikazale poteze, ki so o- znanjale, da v njemu divja duše- ven boj.

"Vi ste počasnež, idealist, po- stali ste skoraj Tolstojane!" Mo- žičel z jastrebovim nosom je govo- ril, kot bi stresal besede iz vre- če, ne da bi za trenotek miroval.

"Zaman se trudite, Viktor, da bi žalili mena," je odgovoril Ala- djev s takim glasom, da je bilo razumeti, da ga pomiluje.

"...to le vzamem... seveda..." do jutri... Ali razumiti mo- rate."

"Vi vzamete?" je vprašal možičel naglo — "to je najvažnejše, drugo je vaša zadeva — pre- pirala se ne bodeva."

"Treba je, da se enkrat razgo- voriva!" je odgovoril Aladjev in postal rdeč. Njegove oči so zasve- tile.

"Zakaj?" je menil drugi z la- skave ravnodušnostjo in se obrnil proč.

"Prav radi tega," je rekel Ala- djev ježno... "ker smo bili pri- teljli."

"Pustite to... ni vredno, da se spominjamo takih malenkosti."

Aladjev, kteremu se je razliva- la po obrazu mučna rdečica, je sope lfežko in ježno.

"Morda so malenkosti za vas... hvalite se z njimi... za mene niso malenkosti. Želim, da enkrat raz- ume... treba je, da sva na jasnem..."

"Veste, meni se ne gre za to... je dozdevno odgovoril možičel naivno; njegove zbadajoče oči so se za očali pričele obračati urno. "No, če pa hočete..."

"Da hočem!"

Drugi je skomiznil z ramenama in se vsedel, kot bi bil pripravljen za vsako žrtev.

Aladjev je to opazil, ali prema- gal se je in pričel govoriti navi- dežno mirno:

"Pred vsem vas nisem zapustil iz strahu... to veste Viktor, bo- dite vsaj enkrat odkritosrčni!"

"Na to ni nihče mislil," je go- voril možičel s krivim nosom.

"Temu sledi, da sem se ločil od vas, ker sem svoje mišljenje spre- menil ne radi ideje, ampak radi taktičnih sredstev..." Razumel sem..."

"Za boga!" mali možičel je planil po konci, neha je... po- znamo... razumel... da se svo- bode ne da izvojevati s silo, da je treba vzgojiti ljudstvo in tako dalje... poznamo..."

Besede so hitele tako hitro iz njegovih ust, da se je dozdevalo,

da so bile zaprte dolgo in nakrat postale svobodne. Sam je divjal po sobi in jastrebov obraz obračal na vse strani.

Očala so se svetila in po zraku je mahal z rokama, na kterima so bili proti skrčeni kot krempelj ptice.

Aladjev je stal sredi sobe in ni imel priložnosti, da bi sprego- voril le eno besedico. Presegalo je njegovo pamet, da ga ne razume- jo, da ga pred vsem ne razume člo- vek, ki je toliko časa z njim živel in ga ljubil. Vseeno je pa občutil, da raste med njima prepada, ktere- ga ne bo mogoče premostiti nik- dar.

Čudo: pred kratkem so bili še najtesnejši prijatelji, zdaj se pa širi med njima prepada, da je Ala- djev prišel do prepričanja, da umor je umor, pa naj se izvrši v kterikolem imenu. Le ljubezen, neskončna potrpežljivost, ki te- kom stoletij zbljuje ljudi korak za korakom, lahko odstrani zavre- ženi boj, silo iz zgodovine. Kaj je v primeri s tem titanskim stolo- nim delom košček kovine ali dina- mita, kterega zaluča kak razkače- nee, ki poškropi dva palca zemlje s krvjo in pokliče legijo duhov na boj in osvetlo? Aladjev je za- stokal in stisnil tužno svoji roki.

"Da, kaj... uvidevam, da se ne bomo razumeli," je rekel žalostno in prisedel k mizi in pobesil gla- vo.

"Gotovo se ne bomo razumeli," mu je drugi pritrdjeval viharo in gledal Aladjeva v obraz. Potem je zopet zašel v hudourni gibanje.

"Na vsak način ta le reč lahko ostane do jutri pri vas?" je vpra- šal vsiljivo.

"Ah, bog..." je menil Aladjev otožno: "To je vseeno... po- stransko... Če tu leži, ali kje drugod. Meni se ne gre za to."

"Dobro..." dotle na svidenje jutri pridem zopet."

Možičel je stegnil svojo ostro roko in zgrabil klobuk.

Aladjev mu je svojo pomolil po- časi.

Nepričakovano jo drugi ni ho- tel stisniti. Njegov pogled je po- stal zamišljen. V prihodnjem tre- nutku je pa Aladjevo roko sunil od sebe.

"Morda ne pridem jaz... kdo drugi... tajna beseda Ivan Ivanovič."

"Dobro..." je dejal Aladjev, ne da bi dvignil glavo.

"Na svidenje!"

Možičel je posadil klobuk na svojo okroglo ptičjo glavico in šel proti vratom. Pri vratih je obstal:

"Škoda," je rekel s posebnim povdankom in pod očal so postale njegove oči mokre in žalostne. Pre- magal se je takoj, pokmal je z glavo n skočil v hodnik. Tam je ogledoval zastor, gledal je razna vrata; srkal zrak v sebe, svetlikal z očali in zginil na stopnjicah.

Aladjev je sedel tiho in žalost- no pri mizi.

7.

Ko je mrak razprostrl svoja krila, sta prišla iz čerstve Maksi- mova in šivilja Oljenka. S seboj sta prinesli lahek vonj kadila in njiju obraza sta žarila sanjajoče ponižnosti.

Oljenka ni niti vzela rute raz- sebe, ampak pustila jo je pasti raz ramen in se vsedla blažena k mizi. Maksimova je obstala zamišljena in vzdihovala. Nakrat se je pričela zavediti in počasi je odložila težki pisani turški šal. Njen obraz je postal kot po navadi skrben in suh. Ogledovala je Oljenko in rekla:

"Treba se je pripraviti..."

"Kaj?" je zaklicala deklina preplašeno in vzdignila svoje jas- ne in nedolžne oči in blesta rdeči- ca je zalila njen obraz.

"Pripraviti se je treba, golobica moja..." je rekla Maksimova.

"Vazilij Stefanovič je obljubil, da pride nočoj. Ako bi se malo na- lišpala. Kaj?"

"Danes?" je zaklicala Oljenka prestrašeno in postala je blesta, kot bi življenje zapustilo njeno te- lo in kot bi sama obvisela v ža- lostnem in sramežljivem pogledu.

"Zakaj ne? Ako danes ne, po- tem jutri. Kaj je na tem? Usodi ne boš utekla; taka lepa prilož- nost ne bo kmalu. Takih kot si ti, je v mestu mnogo... Saj nisi, kdo vé, kakšen biser."

Roke Oljenke so zatrepetale do prstov. Pogledala je starko prose- če in s solzami v očeh.

(Dalje prih.)

Svetoven pregled.

— Znani meniški pridigar Gelli, od kterega je sohr. in dr- žavno zborni poslanec Podreeca zahteval dokaze za lurske čudeže, je pridigal v katedrali v Livornu. Verni katoličani, ki vidijo v vsa- kem duhovniku napolboga, so mu ploskali, protiklerikaleci so pa kli- cali "Viva Ferrer!" Prišlo je do rabuke in vmes je posegla polici- ja in vernike in nevernike pro- gnala iz cerkve.

— Iz Pariza se poroča, da bo u- čiteljska zveza, ki šteje nad 100 tisoč članov, sodnijsko nastopila proti škofom, ki hujskajo proti javnih šolam.

— Iz Albuquerque, New Mexico, se poroča, da je W. Robinson, iz- dajatelj kapitalističnega časnika, odklonil službo gubernatorja za New Mexico, češ, da rajše ostane pri svojem poslu. Pač izjema med kapitalističnimi časnikarji.

— Z Dunaja se poroča, da je vsepovsod obudilo splošno senza- cijo, ker je avstrijska vlada po- množila čete ob ruski in srbski meji in na Tirolskem. Zavarovala se je proti Rusiji, Srbiji in Ita- liji.

— V Chicagu je sodnik Going priznal zakon, ki določa za žen- ske te desetero delo, za ustaven. Obsodil je podjetnika Giacomo Allegretta, ker je Katicea De Witt delala več kot deset ur na dan. Pač bela vrana dandanes!

— Ruski in avstrijski minister zunanjih del bijeta dvoboj s črni- lom in pametjo v časnikih, kar je gotovo bolj pametno, kot če bi imeli odločiti vojaki. Gre se za anektacijo Bosne in Heregovine in boj se vrši v "Fortnightly Re- view". Ruski minister Izvolski je priznal, da je avstrijskemu mini- stru Aehrenthalu privolil anekta- cijo Bosne in Heregovine.

— V Galiciji so se poljski de- lavci na posestvu "plemenitega" grofa Ledohovskega uprli proti neznosnemu izžemanju. Avstrij- ska vlada je pa kot ponižna dekla- vacija poslala, na sestradane delav- ce žandarje — zveste pse varuhe sedanjega kapitalističnega reda, ki so takoj nastopili kot stekli psi. Vbili so devet poljskih de- lavcev!

— Socialisti zahtevajo indust- alni demokratizem mesto indust- alnega imperializma; zahtevajo produkcijo za uporabo mesto za profit; delati pa hočejo za sebe — za človeško družbo mesto za po- samezne bogate lenuhe.

— Noben človek na svetu nima NATURENE pravice lastovati zem- ljo in zahtevati od sočloveka, da mu plačuje najemnino ali rent za- to, da si sme na koščku zemlje pridelovati živež. Zemlja bi mo- rala bi NEDELJIVA last vseh ljudi, ravno tako, kakor je nede- ljiv zrak ali voda. Takozvana "lastnina" zemlje, ali "pravica" do zemlje, je nasilnost, ki je na- stala v oni temni dobi človeštva, ko so močnejši s silo zavladali nad slabejšimi in odredili, da slabejši z žulji svojih rok redijo močnej- še. Lastnina zemlje je nastala z zasluževanjem človeštva. Od ti- stega časa je sužnost večkrat me- njavala forme, a v resnici eksti- ra še danes in bo eksistirala dok- ler bo ostalo privatno lastništvo.

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo na- ročnino na 'Proletarca'?"

Ša ne! —

Slovenecem in Hrvatom priporo- čam svoje moderno brivnico.

JOHN HORVAT,

1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expel- ler", kakor je popisano v knjiži- ci, v kateri zavijta steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s si- drom na kartonu in na steklenici.

SLOVENSKI DELAVCI!

Naročajte knjigo Upt. Sinclaira:

"DŽUNGEL"

največji socialni roman 20. sto- letja. Knjiga je pred kratkim izšla v slovenskem prevodu in se že razpošilja.

Cena s poštno vred \$1.25.

Naroča se pri upr. "Proletarca", 2146 Blue Island ave., Chicago, Illinois.

THE NORTH AMERICAN ACCI- DENT INSURANCE CO.

Nesreča nikoli ne praznuje. — Radi tega tudi Vi ne veste, kje Vas ista čaka. Za samo jeden do- lar na leto se lahko zavarujete za slučaj ponesrečenja. Za izgubo živ- ljenja \$1,000.00, za izgubo obeh očen, obeh rok, obeh nog, ali jed- ne roke in jedne noge \$1,000.00; za izgubo jedne noge ali jedne roke \$250.00, za izgubo jednega očesa \$100.00. — Bolniška podpora znaša \$7.50 na teden. — Spreje- majo se moški in ženske od 16. do 65. leta.

Pišite takoj za pojasnila in če pismu priložite \$1.00, se Vam ta- koj doloži zavarovalna polica za \$1,000.00. — Pisma naslavlajte na: Accident Insurance Co., 906 Tri- nity ave., Bronx, New York, N. Y.

Dolžnost vsakega socialista je, podpirati svoje časopise. Agiti- rajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

Podpisana se priporoča Slovencem za mnogobrojen o- bisk, ker imava na razpolago dobro gostilno in dvorane.

Šajnek & Hans

587 S. Center Av Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

885 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Valentin Potisek

GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene piša- ine priporoča rojakom za obilen obla- k

G. Vokoun

556 W. 18 St. Chicago.

Popravlja de- žnike in pipe po primernih ce- nah.

POZOR!

Kadar se brijete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka,

461 W. 18th St., Thalia Hall Bldg. CHICAGO, ILL.

Naročite se na

Slovensko-angleško slovnico,

Slovensko-angleški tolmač in

Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stane le \$1.00 in jo dobiš pri

V. J. KUBELKA AND CO.

538 W. 145. St. New York, N. Y.

Primeren delo dobiš le, ako si zmožen angleščine.

SE LI BRIJETE SAMI?

Mi Vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane najboljše materiala, ki se prodaja za \$4.00 nam zagotovi in prinese 100 novih odjem- k tisočem družin, kterim smo prodajali od 1876—to je 33 let pod trdiko Jos. Kralj. V so iznašli, da so naše britve iz najboljšega materiala in da jih najbolj zadovolje. Vsaka britve je garantirana in mi damo v slučaj, komu britve po volji, damo popolno zadotičnik. Nihče ne more oceniti britve, je ni rabil. Ker vemo, da so naše britve dob- lahko tudi garantiramo. Cena tem britvam \$2.00. Brusimo tudi stare britve, za kar rabi- 25c. za Chicago. Za isven naš plačati se več za poštno.

JOS. KRALJ

417, 419, 421, 423 W. 19th St. CHICAGO, ILL.

Dr. Wm. A. Lurie,

IZKUŠEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: And's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi

Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izven- nedelje.

Stanovanje: 2757 W. 22nd Street.

Telephone, Canal 850

DR. RICHTER'S

"PAIN-S-EXPPELLER"

Kaj ti bristijo močne mišice, če trpiš na revmatizmu.

PAIN-EXPPELLER

dobro vdrjen; ti takoj mislijo bolečine odstrani njih vzroke.

Po 25c in 50c v vseh lekarnah

F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St. NEW YORK

Pazite na varstveno znamko s sidrom.

Joseph Kratký

575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjših člo- vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite v v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radakovi

623 So. Throop Street

Vozi tudi na dom CHICA

POZOR! SLOVENCI! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveke pivo v sodčkih in butal- in druge raznovrstne pijače ter naj- smodke. Potniki dobe tedno po- šiše za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovencem in drugim Slova- se tople priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

M. Lacković

378 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOV- SKA TRGOVINA Z JESTVINAM

(GROCERJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka- sploh vsakovrstno domače in preka- ako blago vedno sveže po najnižji- na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago v dom, za kar nič ne računim.

Leopold Saltie

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving

URAD: 27 METROPOLITAN BL

Severozap. ogel Randolph

in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in dobrega vina k

Frank Mladicu

611 S. Center Ave.

tam se bomo imeli po domače.

To je pogovor s ceste, ki priša- jem saloonu.

Frank M

611 S. Center Ave., Chicago

Dr. W. C. Ohlendorf, M.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno- anti je le zdavila, 647 in 649 Blue Ave., Chicago, za dne ure: Od 11 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Ch- živeži bolniki naj piše slovenski